

פרופסור מלכה מרגלית - כלת פרס ישראל לחינוך ובעלת אות

מפעל חיים 2017 מאוניברסיטת חיפה, דיקנית בית הספר למדעי ההתנהגות המרכז האקדמי פרס ברחובות, פרופסור אמריטוס מאוניברסיטת תל אביב ולשעבר ראש בית הספר לחינוך

בעריכת שרית ארנון-לרנר

רקע אישי

מלכה נולדה בשנת 1940 ברמת גן, אביה עלה מפולין והיה אגרונום מאנשי העלייה השלישית. אמה נולדה בארץ והוריה היו מאנשי העלייה הראשונה וממייסדי זיכרון יעקב. מלכה נשואה עם שני בנים וחמישה נכדים. הבעל בן 77, פנסיונר, היה חבר בהנהלת התעשייה הצבאית. שני בניה (52, 45) עוסקים בהייטק.

התחביבים שלי

שעות הפנאי כוללים בעיקר טיולים, קריאה, וצפייה בתאטרון.

סדר יום טיפוס

יום העבודה הטיפוסי כולל הרצאות במרכז האקדמי פרס, פגישות עם חברי סגל-עמיתים, וייעוץ לסטודנטים, ניהול מחקרים וכתובת מאמרים, פרקים וספרים, לצד השתתפות בוועדות באוניברסיטת תל אביב.

רקע מקצועי

בצעירותה שאפה מלכה להיות מחנכת, ובשנים 1958-1960 למדה בסמינר לוינסקי לתעודת הוראה בתחומי המדעים. היא עבדה כמחנכת לכיתות ז-ח במשך 5 שנים. כבר אז חשה עניין ואתגר לא רק להקנות ידע ולקדם מצוינות של תלמידיה, אלא לסייע לילדים מתקשים. רצונה להעמיק להבין תהליכים הגורמים לילדים ובני נוער להתייחס לקשיים כאל אתגרים, שניתן וראוי להתמודד איתם, החזירו אותה ללימודי פסיכולוגיה

באוניברסיטת תל אביב בשנים 1961-1969 (תואר ראשון בפסיכולוגיה ומקרא שסיימה בהצטיינות, במקביל לעבודתה כמורה, ותואר שני בפסיכולוגיה חינוכית, שסיימה בהצטיינות). בשנים 1971-1975, בלימודי תואר שלישי באוניברסיטת לונדון, לשם נסעה בעקבות שליחות של בעלה, היא התמחתה בעבודה חינוכית עם ילדים עם לקות אינטלקטואלית קשה. בלימודים אלו, ובעבודות המחקר שביצעה בהמשך, היא בחנה מה גורם לתלמידים מתקשים לא להתייאש, אלא להשקיע מאמצים, ללמוד ולהתפתח.

כפסיכולוגית חינוכית ושיקומית (מומחית/מדריכה) התמחתה מלכה באבחון ובטיפול בילדים בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד. במקביל ללימודיה לתואר שני עבדה בשירות הפסיכולוגי-חינוכי בבני ברק, ולאחר שנתיים מונתה לממלאת מקום מנהלת השירות. במסגרת תפקיד זה היא קידמה את הכנסת השירותים הפסיכולוגיים והייעוץ למשפחות ולמערכות החינוך הרגיל והמיוחד

לחינוך באוניברסיטת תל אביב. היא עסקה גם בקידום בית הספר היהודי במדרד, ופרויקט טאובר לחינוך יהודי בארצות הברית. המחקרים התמקדו תחילה בבדיקת הבדידות של ילדים והורים תוך התייחסות למצוקות אישיות ולקשיים בין אישיים. בשנים האחרונות חוקרת מלכה את נושא התקווה ותרומתה לקידום ההצלחה של ילדים ומתבגרים המתמודדים עם קשיים.

מחקרה של מלכה הקנו לה הכרה בין לאומית בתחום לקויות הלמידה ובתחומי חינוך מיוחד נוספים. עבודותיה המדעיות מוצגות בכנסים מדעיים בין לאומיים. היא נבחרה לתפקיד סגן עורכת לחוברות מיוחדות בכתב העת היוקרתי *Journal of Learning Disabilities*, וכמו כן שימשה חברת מערכת של כתבי עת מדעיים בארצות הברית ואירופה. היא פעילה באגודות מדעיות בין לאומיות, ומילאה תפקידי מפתח כגון סגנית נשיא של האקדמיה הבין לאומית למחקר בלקויות למידה, חברת הנהלה באגודה *International Society on Early Intervention*, סגנית נשיא האגודה הבין לאומית לחינוך מיוחד, וראש הוועדה לנכיות ולשיקום במועצה הבין לאומית של הפסיכולוגים. בישראל הייתה נציגת הפסיכולוגים במועצת הבריאות, וחברה בוועד החינוך.

חזון

המשך המחקר וההוראה כדיקאנית בית הספר למדעי ההתנהגות - במרכז האקדמי פרס ברחובות. מחקרים מיוחדים: עם ד"ר עדי מאנע בנושא ההתאמות לתלמידים בגילאים שונים (מתבגרים וסטודנטים) עם לקויות למידה, ומחקר שילוב של תלמידים עם צרכים מיוחדים ומשפחותיהם; מחקר משפחות שכולות שמתמקד בתאוריית התקווה עם ד"ר מיכל עינב ועו"ס במחוז רחובות; ומחקר אורך עם פרופ' אריק רימרמן מאוניברסיטת חיפה ופרופ' מיכל אל-יגון מאוניברסיטת תל אביב העוקב אחר צעירים ומשפחות עם לקות אינטלקטואלית במעברים. כל זה לצד המשך קידום נושא לקויות הלמידה.

במערכות החינוך הממלכתיות, ממלכתיות-דתיות וחרדיות-עצמאיות.

לאחר לימודי הדוקטורט באוניברסיטת לונדון, כשחזרה עם מומחיות בעבודה כפסיכולוגית בחינוך ילדים עם לקויות וקשיים, היא ניהלה את מכון שניאורסון במסגרת השירות הפסיכולוגי-חינוכי בתל אביב. מלכה הפכה את מכון שניאורסון למרכז מומחיות, שהתמקד בשלושה תחומים: (1) אבחון, ייעוץ וטיפול בילדים בחינוך המיוחד; (2) מרכז להדרכת מחנכים, פסיכולוגים ומשפחות ולייעוץ במקרים קשים; (3) ייעוץ למינהל החינוך בעיריית תל אביב בהתייחס לפיתוח מערכות חינוך חדשניות בעיר שעונות על הצרכים המיוחדים המתפתחים, ולמתן מענה פסיכולוגי גלובלי לבעיות המתעוררות במערכות החינוך.

בהמשך מלכה מונתה לעמוד בראש המגמה לחינוך מיוחד, בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב. בשנים 1990-1993 שימשה כראש החוג למדעי החינוך. בתקופה זאת הייתה בין החלוצים, שמתוך אמונה בשוויון הזדמנויות, פתחו את השימוש במשחקי מחשב לקידום הבנה ותפקוד חברתי של ילדים עם צרכים מיוחדים במסגרות חינוכיות מיוחדות, נבדלות ומשלבות.

כשסוגיית התלמידים עם לקויות הלמידה העסיקה את קובעי המדיניות, מינו בשנת 1997 שר המדע ושר החינוך את פרופ' מרגלית לעמוד בראש הוועדה הציבורית לבחינת מצבם של ילדים ובני נוער עם לקויות למידה, מתוך הכרה בה כמומחית בין לאומית בתחום זה. בעקבות ההמלצות הוקמו מרכזי התמיכה בסטודנטים עם לקויות למידה במוסדות להשכלה גבוהה.

בשנת 2000, כשנושא השילוב של ילדים עם צרכים מיוחדים במערכות חינוך רגילות הפך למוקד של קונפליקטים, מינה שר החינוך את פרופ' מרגלית לעמוד בראש ועדה לבחינת נושא שילובם של ילדים עם צרכים מיוחדים (ועדת מרגלית II). המלצות הוועדה היוו תשתית למדיניות חינוכית ולחקיקה לקידום השילוב של ילדים עם לקויות שכיחות כלקויות למידה ולקויות פחות שכיחות כאוטיזם.

מלכה כיהנה בשנים 2000-2004 כראש בית הספר